

Startnotitie

Herziening Module Energietransitie Omgevingsbeleid

Ambitie: 'Schone energie voor iedereen' (ambitie3)

GS 2 november 2021
versie 13 oktober 2021

1. Aanleiding

De provincie heeft het Klimaatakkoord onderschreven en wil vanuit haar rol en verantwoordelijkheid bijdragen aan de oplossing van de klimaatproblematiek. Doel van het Klimaatakkoord is de opwarming van de aarde te beperken tot 2 graden Celsius en zo mogelijk tot 1,5 graad Celsius. Zuid-Holland is kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering, een groot deel ligt onder zeeniveau. 'We stoten in 2030 bijna de helft minder broeikasgassen uit dan we in 1990 deden' is de afspraak die in het Klimaatakkoord is vastgelegd. Voor het terugdringen van het broeikasgas CO₂ wordt ingezet op de transitie naar duurzaam opgewekte elektriciteit in 2030: op zee 49 TWh en op land 35 TWh.

Dit is de startnotitie van de herziening van de module energietransitie van het provinciale Omgevingsbeleid waarin wordt beschreven wat de scope is en welk proces hierbij past. De aanleiding voor het starten met deze herziening is de vaststelling van de zeven RES'en in Zuid-Holland. Daarnaast wordt met deze herziening de provinciale inzet van het Klimaatakkoord die nog niet verwerkt is in het provinciale Omgevingsbeleid opgenomen en wordt het omgevingsbeleid voor energie op een aantal punten geactualiseerd. In deze startnotitie wordt ingegaan op de participatie in dit proces, het vigerende Omgevingsbeleid en de vraagstukken die spelen in deze herziening.

In het Klimaatakkoord is onder andere afgesproken om regionale energiestrategieën (RES'en) op te stellen om mede invulling te geven aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord en regionale energieakkoorden. De focus van de RES ligt op de warmtetransitie van de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen), grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit (middels zon en wind) op land en de daarvoor benodigde infrastructuur. De provincie is partner in zeven regionale energiestrategieën. Samen met overheden, maatschappelijke partners, bedrijfsleven en inwoners is gewerkt aan regionaal gedragen RES'en. In het proces naar de RES1.0 is in alle regio's gezocht naar mogelijkheden voor duurzaam opwek aanvullend op wat er al beschikbaar is. De centrale vraag in alle RES'en is: hoe kan de regio bijdragen?

Provinciale Staten hebben de RES'en in juni/juli 2021 vastgesteld. Ze zijn een strategische verkenning en bouwsteen voor het provinciale Omgevingsbeleid. De RES1.0 is niet het eindpunt, maar wel een betekenisvolle stap in de energietransitie. Na de RES1.0 volgen nog het proces van de aanpassing van het omgevingsbeleid en een tweejaarlijkse herziening van de RES. In de RES-regio's wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma.

2. Proces-participatie

Het participatieplan is opgenomen als bijlage 1 in deze startnotitie. Hieronder vindt u de hoofdlijnen van de participatie op het proces naar het herzien van de module energietransitie van het Omgevingsbeleid. Basis voor het plan zijn de provinciale participatievisie (met daarin het participatiekompas en participatieprincipes 2018 <https://www.zuid-holland.nl/actueel/participatie/>) en de aangenomen moties m.b.t. criteria voor goede participatie (1019) en pleiten voor draagvlakonderzoeken (1012). De uitwerking van deze participatiecriteria is onderdeel van het participatieplan. Het participatieplan is in overleg met RES-regio's en gemeenten opgesteld.

Voor dit proces kiezen we voor de rol van presterende overheid en voor participatievormen die daarop aansluiten. Deze keuze is passend in dit proces, waar de richting wordt gegeven door het vigerend beleid, de vastgestelde RES'en en het coalitieakkoord. Waarbij we graag visies van belanghebbenden meewegen bij het nemen van een besluit.

Dit plan gaat over het participatieproces t.b.v. actualisering van de module Energietransitie in het omgevingsbeleid van provincie Zuid-Holland. Dit plan staat niet op zichzelf. Het gesprek over energietransitie, met bedrijven, maatschappelijke organisaties, mede-overheden en inwoners is al gestart en zal ook ná besluitvorming over deze module doorgaan. Het is daarom van belang aan te sluiten op andere (participatie)processen van onszelf en mede-overheden.

Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn dat:

- We kijken naar een logische taakverdeling tussen provincie, regio's en gemeenten, zodat we dubbelingen en overlap zoveel mogelijk vermijden. Hierbij zijn gemeenten primair verantwoordelijk voor de participatie met inwoners.
- We sluiten aan op wat er al aan participatie heeft plaatsgevonden in de RES-processen en wat er nog zal gaan plaatsvinden
- We stellen samen met regio's en gemeenten én met wetenschappelijke onderbouwing participatiecriteria op en nemen deze op in ons omgevingsbeleid, de module energietransitie. Hierdoor geven wij onze uitgangspunten mee voor participatie bij uitwerking van de zoekgebieden.
- Voor 'eenieder' verzorgen we een goede en actuele informatievoorziening, via de website en brede informatiemomenten.
- Op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en de ontwerpen van de module Energietransitie en de planMER kan iedereen een reactie geven
- We onderbouwen welke resultaten uit participatie zijn meegenomen en hoe die de inhoud hebben beïnvloed en bieden inzicht in de verschillende perspectieven die aan bod zijn gekomen, ten behoeve van besluitvorming over de nieuwe module energietransitie.

Naar aanleiding van motie 1012 roepen wij in de RES'en op tot grootschalig draagvlakonderzoek bij de uitwerking van zoekgebieden. Als nadere uitwerking van deze motie nemen we in het omgevingsbeleid een wetenschappelijk onderbouwing op van de (on)mogelijkheden van draagvlakonderzoek en de toegevoegde waarde voor de besluitvorming. Dit zullen wij ook betrekken in onze gesprekken over het inzetten van participatie.

3. Vigerend Omgevingsbeleid (1 juli 2021)

De herziening van de module energietransitie richt zich op zowel de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma als de Omgevingsverordening. De ambitie 'Schone energie voor iedereen' wordt uitgewerkt in beleidskeuzes en inzet van activiteiten en maatregelen. De aansluiting en afstemming met ander beleidsthema's die energie raken zijn van belang om een goede afstemming over en weer tussen de thema's te hebben. Het gaat hierbij om

Ambitie 2 – Bereikbaar Zuid-Holland

Ambitie 4 - Een concurrerend Zuid-Holland

Ambitie 5 – versterken van de natuur in Zuid-Holland

Ambitie 6 – Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Ambitie 7: gezond en veilig Zuid-Holland.

Uiteraard is ook de inzet op de samenwerking in Zuid-Holland een relevant thema in dit proces.

Deze herziening richt zich op de

Huidige ambitie 3: Schone energie voor iedereen: op zoek naar schone energie, haalbaar en betaalbaar voor iedereen.

De thema's die hierbinnen vallen zijn uitgewerkt in beleidsdoelen, die op hun beurt zijn vertaald in beleidskeuze. Het gaat om:

Beleidsdoel: Schone en Duurzame elektriciteitsvoorziening

- *Windenergie op land*
- *Zonne-energie*
- *Bevorderen Energietransitie*

Beleidsdoel: Verduurzaming gebouwde omgeving

- *Energietransitie in de Gebouwde Omgeving*
- *Bovenregionaal Warmtenetwerk*

Beleidsdoel: Duurzame energie- en grondstoffensysteem in de industrie

- *Verhogen energie efficiëntie en mede ontwikkelen energie infrastructuur (industrie)*
- *Stimuleren overgang naar schone / hernieuwbare grondstoffen (industrie)*
- *Verduurzamen van het energiegebruik door de industrie (industrie)*

De Omgevingsverordening bevat regels en een kaart voor windlocaties (Artikel 6.26 Windenergie en Kaart 16).

Het Omgevingsprogramma bevat de activiteiten maatregelen en instrumenten die worden ingezet in het Energietransitieprogramma.

Beleidsdoel 3.1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Zon op dak

Wind op land

Samenwerken aan Regionale Energie Strategieën

Stimuleren lokale initiatieven

Beleidsdoel 3.2 Bevorderen duurzame warmte gebouwde omgeving
Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie
Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening

Beleidsdoel 3.3 – Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie
Verhogen energie efficiency en mede ontwikkelen energie infrastructuur (industrie) – 3.3.1
Verduurzamen van het energiegebruik door de industrie (industrie) – 3.3.2a
Stimuleren overgang naar schone / hernieuwbare grond- en brandstoffen (industrie) – 3.3.2b

4. Ontwikkelingen in de Module Energietransitie

In het proces naar het ontwerp van de herziene Omgevingsvisie (module energietransitie) wordt voor de volgende thema's onderzocht of een (aanpassing van de) beleidskeuze hiervoor aan de orde is. Als dat het geval is wordt een voorstel gedaan. Voor ons is integrale ruimtelijke en functionele samenhang van belang evenals vlotte voortgang in de energietransitie.

I Schone Duurzame Elektriciteitsvoorziening

4a. Bevorderen van Energietransitie

Deze beleidsbeslissing richt zich op de samenwerking in de energietransitie. Het uitgangspunt is de Triasenergetica, samenwerking met diverse partners en ondersteunen van lokale initiatieven.

Met deze herziening geven wij nadere invulling en uitwerking aan motie 1010. Het Klimaatakkoord zet in op 50% lokaal eigendom van projecten voor duurzame energieopwek en -benutting. Wij werken deze inzet voor financiële participatie verder uit en ondersteunen gemeenten en energiecoöperaties om lokaal eigendom te kunnen realiseren. We onderzoeken of het starten van een maatschappelijke tender met lokaal eigendom als criterium kan worden benut. We maken hierbij ook gebruik van de kennis en inzet van het rijk (ministerie BZK) en Nationaal Programma RES.

Bij deze beleidsbeslissing is verder actualisering en herordening aan de orde.

De samenwerking in de regionale energiestrategieën wordt opgenomen, programma energiebesparing kan hieraan verbonden worden. Nu is ook de energiemix opgenomen in deze beleidsbeslissing. Deze zal worden opgenomen onder energieinfrastructuur, zie hiervoor 4d.

4b. Windenergie

Het vigerende beleid voor wind is ontwikkeld om de opgave uit het Klimaatakkoord, hiervoor het Energieakkoord, mogelijk te maken. In Zuid-Holland staat dat voor het mogelijk maken van het realiseren van 735,5 MW wind op land. In het vigerende omgevingsbeleid zijn locaties op de kaart vastgelegd waar de ontwikkeling van windparken mogelijk zijn. Met gemeenten zijn overeenkomsten voor deze locaties gesloten om deze tot ontwikkeling te krijgen. Ook is aangegeven welke ruimte er is voor kleine windturbines (tot 15 meter en tot 45 meter). De vaststelling van de RES'en leidt er toe dat de zoekgebieden en de zoeklocaties uit de RES'en een verdere uitwerking nodig hebben. In het besluit over de RES'en in Provinciale Staten is het volgende aandachtspunt opgenomen: *'Bij een*

verkenning naar nieuwe locaties voor wind is de provinciale omgevingsvisie leidend; langs grootschalige infrastructuur, langs grootschalige scheidslijnen tussen land en water (delta-eilanden) en bij grootschalige bedrijvigheid. Nieuwe locaties voor wind worden bovenregionaal afgewogen.'

Deze herziening van de beleidskeuze zal wijzigingen omvatten ter verduidelijking van onze inzet.

Voor het Omgevingsprogramma worden de onderstaande punten uitgewerkt in vervolg op de strategische verkenning (RES):

- Zoeklocaties uit de RES'en, zoals Avelingen. Voor deze zoeklocaties is een nadere uitwerking, verbeelding en onderzoek naar effecten op bijvoorbeeld natuur, radar, andere opgaven aan de orde. De uitkomsten van deze uitwerking kan leiden tot opname van deze locaties op de kaart in de Omgevingsverordening. Met gemeenten en RES-regio werken we samen aan een uitwerking.
- Zoekgebieden uit de RES'en. Voor deze gebieden vindt een verder uitwerking en verfijning plaats, die we samen met onder andere de gemeenten, Rijkswaterstaat en RES-regio's vormgeven. Bij de besluitvorming over de RES is in sommige gemeenten een specifieke uitspraak gedaan over uitwerking van zoekgebieden. Wij gaan er van uit dat gemeenten dit inbrengen in het vervolgproces. In het programma nemen we afspraken over de uitwerking van de zoekgebieden op.
- We starten, naar aanleiding van inbreng in het participatieproces rond de RES'en, een onderzoek (ondermeer de relatie met ruimtelijke kwaliteit) naar grotere windturbines op boerenerven (tot 35 meter as-hoogte);
- Ontwerpend onderzoek naar toekomstige opstellingen van windenergie (hoge en middelhoge turbines) vanuit landschap en ruimtelijke kwaliteit.

Conform de besluitvorming in Provinciale Staten ondersteunt de provincie in deze fase de uitwerking van zoekgebieden voor wind in het Groene Hart niet.

De Omgevingsverordening wordt geactualiseerd naar aanleiding van de keuzes die worden gemaakt rondom de zoeklocaties uit de RES. Hierin worden ook voorbeelden van teksten van andere provincies benut op toepasbaarheid in Zuid-Holland. Lid 4 van artikel 6.28 Windenergie, dat regelde dat vervanging van bestaande grote turbines buiten de locaties op kaart 16 mogelijk is zal bij deze herziening worden geschrapt uit de verordening omdat met de laatste herziening alle gerealiseerde windlocaties op kaart 16 zijn opgenomen.

Om de voortgang in het proces te behouden wordt onderzocht op welke wijze concrete locaties die voortkomen uit de gezamenlijk uitgewerkte zoekgebieden wind en/of zon tot snelle realisatie kunnen worden gebracht.

4c. Zonne-energie

Het huidige provinciale beleid sluit aan bij de zonne-ladder zoals deze in 2020 in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is opgenomen.

Het beleid voor zonne-energie bestaat naast een beleidskeuze Zonne-energie uit een aantal ondersteunende maatregelen/instrumenten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Schone Energie:

- Een aanvalsplan Zon op dak wat onder andere heeft geleid tot de subsidieregeling 'Zonnig Zuid-Holland' en een traject waarin bedrijven worden gestimuleerd om hun verkregen SDE subsidie zon op dak ook daadwerkelijk te benutten.
- De handreiking ruimtelijke kwaliteit zonne-energie: deze biedt handvaten voor een zorgvuldige inpassing van zonnevelden in hun omgeving.
- De zonne- wijzer in de Staat van Zuid-Holland waarin informatie is te vinden voor de potentie van daken voor zon.

In de huidige omgevingsverordening zijn geen regels voor zonne-energie opgenomen. Met deze herziening gaan we zonne-energie opnemen in de omgevingsverordening en onderzoeken hoe we daarmee een bijdrage kunnen leveren aan een robuust en gelijktijdig uitnodigend kader voor het ontwikkelen van nieuwe locaties voor zonnevelden..

Naast de vaststelling van de RES'en vormen de ervaringen met de uitvoering van het huidige beleid aanleiding voor de aanpassing van het omgevingsbeleid voor zonne-energie. De aanpassingen betreffen zowel de omgevingsvisie, de omgevingsverordening als het omgevingsprogramma en mogelijk een aantal maatregelen voor de uitvoering van het beleid.

De aanpassingen richten zich op 3 aspecten.

1. De uitwerking van de zoekgebieden zon in de RES'en
2. Actualisering en uitwerking van het bestaande beleid
3. Actualiseren van het maatregelen pakket

Voor zon op dak zijn geen beleidsaanpassingen nodig. Maar wordt volop ingezet op uitvoering en stimulering via het 'aanvalsplan zon op dak'. Dit komt aan de orde in het Omgevingsprogramma.

Ad 1 De uitwerking van de zoekgebieden zon in de RES'en

In een aantal RES'en zijn zoekgebieden voor zon en/of wind opgenomen. Bij de vaststelling van de RES'en in Provinciale Staten op 16 juni jl. is als aandachtspunt bij de uitwerking van de zoekgebieden voor zon het volgende opgenomen:

De uitwerking van de zoekgebieden voor zon op land passen in provinciaal beleid (dat is gebaseerd op de zonneladder) en/of zijn onderdeel van een gebiedsgerichte uitwerking, waarbij opgaves rond de landbouw vanwege bodemdaling, waterkwaliteit, stikstof en biodiversiteit integraal aangepakt worden. Dit binnen de algemene uitgangspunten van ruimtelijke kwaliteit en in aansluiting bij het PARK-advies.

Hoe de provincie wil omgaan met de uitwerking van deze zoekgebieden richting de RES2.0 wordt opgenomen in het omgevingsprogramma. De aard, omvang en mate van uitwerking van de zoekgebieden voor zon verschilt per RES (vaak zelfs per gemeente). Dit betekent dat samen met de partners in de RES gebieden die het betreft gekeken moet worden

- hoe deze zoekgebieden verder integraal uit te werken,
- te onderzoeken welke meekoppelkansen/opgaven er spelen,
- te bepalen wat het beoogde eindproduct is van de uitwerking van de zoekgebieden en
- hierover met elkaar afspraken te maken en vast te leggen. Bij de besluitvorming over de RES is in sommige gemeenten een specifieke uitspraak gedaan over uitwerking van zoekgebieden. Wij gaan er van uit dat gemeenten dit inbrengen bij deze uitwerking, zodat hierover afspraken kunnen worden gemaakt.

Om de voortgang in het proces te behouden wordt onderzocht op welke wijze concrete locaties die voortkomen uit de gezamenlijk uitgewerkte zoekgebieden wind en/of zon tot snelle realisatie kunnen worden gebracht.

Ad 2 Actualiseren van het bestaande beleid

Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren gaat het om:

- Het verhelderen/verduidelijken van de huidige teksten in de omgevingsvisie en een duidelijke koppeling met de beleidsteksten voor lokaal eigendom, participatie, circulariteit en het stimuleren van biodiversiteit
- Te onderzoeken of vertaling/specificering naar regels in de omgevingsverordening nodig is om een robuust en gelijktijdig uitnodigend kader te hebben voor het ontwikkelen van nieuwe locaties voor zonnevelden. Te denken valt aan het vastleggen van een 'opruimplicht', het meenemen van koppelkansen (op gebied van bijvoorbeeld, landschap, biodiversiteit, bodemdaling enz).
- Te onderzoeken of de huidige experimenteerruimte voor zonnevelden gehandhaafd moet blijven.
- Te onderzoeken of het inzetten op zonne-velden voor warmte (Zonthermie) nog vraagt om aanvullingen op het ruimtelijke beleid voor zonne-energie in zowel de omgevingsvisie als de omgevingsverordening. Zonthermie gaat ruimtelijke concurreren met zon-PV en heeft op onderdelen ook een andere ruimtevraag (bijvoorbeeld voor de opslag van warmte).
- In het omgevingsprogramma op te nemen dat er een onderzoek wordt gestart naar de mogelijkheid om zonne-energie in te zetten als teelt ondersteunende voorziening (gedeeltelijke overkapping bijvoorbeeld in de fruitteelt)

Ad 3 Actualiseren van het maatregelenpakket

- Actualiseren van de huidige handreiking ruimtelijke kwaliteit zonne-energie onder andere met suggesties en ideeën rond het inrichten en beheren van zonnevelden gericht op het stimuleren van de biodiversiteit.
- Onderzoeken welke aanvullende activiteiten en instrumenten de provincie kan inzetten voor het stimuleren goede locaties voor zonnevelden (gericht op onder meer een goed onderbouwde keuze en een integrale uitwerking).

Omgaan met initiatieven voor zonnevelden

Na het verschijnen van de RES'en worden zowel de provincie als de gemeenten weer volop benaderd door initiatiefnemers van zonnevelden. Echter veel zoekgebieden voor zon moeten nog worden uitgewerkt en geconcretiseerd en ook gemeenten moeten veelal het beleid voor zonnevelden nog opnemen in hun omgevingsbeleid.

Daarom is het goed om, hangende de vaststelling en uitwerking van de RES 1.0/doorvertaling naar het omgevingsbeleid, in de RES'en en met gemeenten af te spreken hoe met deze initiatieven om te gaan. Waarbij het goed is om op te merken dat de omgevingsvergunning voor een zonneveld wordt verleend door de gemeenten.

Zoals aangegeven in het Statenvoorstel beoordeelt de provincie, gedurende het herijkingsproces van haar omgevingsbeleid en de uitwerking van de zoekgebieden initiatieven op basis van het huidige beleid voor zonne-energie.

4d. Energie-infrastructuur:

De inzet op het energiesysteem is opgenomen in verschillende beleidsdoelen. Dit heeft tot gevolg dat de inzet op infrastructuur moeilijk te traceren is in het beleid en versnipperd raakt. Omdat het energiesysteem de 'backbone' in de energietransitie is vinden we het van belang dat onze beleidskeuzes hiervoor helder in beeld zijn. Hierbij vinden wij een integrale visie op het energiesysteem van belang evenals een goede ruimtelijke inpassing. Met de inzet op dit onderwerp wordt ook invulling gegeven aan motie 1021 en de GS Brief aan Provinciale Staten inzake Behandeling voorstel motie 1010, 1012, 1019 en 1021 met betrekking tot het thema netimpact en kostenoptimalisatie.

Gezien het integrale karakter van de inzet ten opzichte van andere maatschappelijke opgaven/ambities uit het omgevingsbeleid is ons voorstel om het **energiesysteem** een overkoepelend doel op zich te maken om beter richting te geven aan de ambitie en is het voorstel energie-infrastructuur te herzien en daar de volgende hoofdthema's in te verwerken. De thema's staan in verband met en worden deels gevoed door de invulling van de IPO Taskforce Regionale Energie-infrastructuur (REIS) :

- (1) verbinden en samenwerken met energiesysteempartners;
- (2) regie op de (ruimtelijke) ontwikkeling van het energiesysteem;
- (3) bijdragen aan het oplossen van specifieke infrastructuurknelpunten van regionaal belang met oog voor tijdige realisatie en technische, financiële, ruimtelijke en maatschappelijke belangen;
- (4) de ontwikkeling van een slim en flexibel energiesysteem stimuleren door innovaties aan te jagen op het gebied van vraag- en aanbodsturing en conversie- en opslagmethoden.

We onderzoeken welke maatregelen en activiteiten wij hierop kunnen inzetten. De maatregelen en activiteiten die hieruit naar voren komen werken we nader uit worden en nemen we in het programma op. Voorbeeld: wanneer een ontwikkeling leidt tot extra ruimtevraag voor energie-infrastructuur, moet de benodigde ruimte integraal onderdeel worden van de gebiedsontwikkeling.

- (1) verbinden en samenwerken met energiesysteempartners;
  - De provincie heeft een brede betrokkenheid bij energievraagstukken op gebied van vraagontwikkeling, aanbodontwikkeling en regionale infrastructuurontwikkeling. Vanuit die regionale positie is het logisch dat de provincie het initiatief neemt om overzicht te creëren van regionale vraag- en aanbodontwikkelingen van energiedragers en deze afstemt met samenwerkende partijen.
  - Het overzicht dient in strategisch overleg te worden gebruikt om gezamenlijk te programmeren en prioriteren van ingrepen op energie-infrastructuur om knelpunten in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.
  - De provincie helpt partners (waaronder netbeheerders) vanuit haar rol in diverse sectorale trajecten met de ontwikkeling en bundeling van visies en strategieën t.b.v. gemeenschappelijke keuzes voor het energiesysteem in de regio.
- (2) Regie op de (ruimtelijke) ontwikkeling van het energiesysteem :
  - De provincie neemt een sterkere rol in het (ruimtelijk) sturen van vraag en aanbod van energie. De provincie beïnvloed zowel *waar* en *wanneer*, als in *welke vorm* vraag en aanbod

ontstaat vanuit een integraal systeemperspectief. Slim gebruik van beschikbare netcapaciteit en efficiëntie van het energiesysteem worden daarmee onderdeel van ons beleid en inzet. Verkend wordt hoe dit mee kan wegen bij ruimtelijke en energetische afweging bij bijvoorbeeld laadhubs, verstedelijkingslocaties en bedrijventerreinen. Netcapaciteit wordt ook onderdeel van afweging achter ons beleid en handelen voor ontwikkeling van energie aanbod, zoals zon- en windprojecten.

- De ruimtevraag van nieuwe energie-infrastructuur wordt integraal onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling en beleid. Wanneer een ontwikkeling (bijvoorbeeld verstedelijking of opwek door wind of zon) leidt tot een extra ruimtevraag voor energie-infrastructuur (zowel onder- als bovengronds), hoort de benodigde ruimte voor energie-infrastructuur integraal onderdeel van de gebiedsontwikkeling te zijn.

(3) Bijdragen aan het oplossen van specifieke infrastructuurknelpunten van regionaal belang met oog voor tijdige realisatie en technische, financiële, ruimtelijke en maatschappelijke belangen.

- Als energie-infravraagstukken van bovengemeentelijk belang moeizaam verlopen kan de de provincie een rol nemen om om casussen verder te brengen door een taskforce in te stellen met betrokken partners. Naast het versnellen van de casus draagt de provincie bij aan het afwegen van de technische, financiële, ruimtelijke en maatschappelijke belangen.

(4) De ontwikkeling van een slim en flexibel energiesysteem stimuleren door innovaties aan te jagen op het gebied van vraag- en aanbodsturing en conversie- en opslagmethoden.

- Uit de Stroomstudie energie infrastructuur Zuid-Holland 2020-2030-2050 volgt het inzicht dat op termijn veel knelpunten vraag gerelateerd zijn. Verder vraagt het systeem meer en meer balanceren en inzet van flexmiddelen door duurzame opwek van onder andere zon en wind. Innovaties als slimme energiesystemen, vraagsturing, waterstof als flexmiddel worden gestimuleerd. Door innovaties en vraagstukken met betrekking tot regionale energie-infrastructuur met elkaar te verbinden kan de provincie gericht bijdragen aan een slimmer en efficiënter energiesysteem.

II Verduurzaming gebouwde omgeving

4e en 4f

Beleidskeuze 3-2-1 (gebouwde omgeving) en 3-2-2 (regionaal warmte netwerk) uit het huidige Omgevingsbeleid worden in samenhang gezien.

Het vigerende beleid kent de volgende beleidskeuzes:

Energietransitie in de gebouwde omgeving (beleidskeuze 3.2.1)

De provincie wil de transitie naar een energie-efficiënte samenleving bevorderen, zodat op termijn duurzaam en CO₂-neutraal wordt voorzien in de energiebehoefte. Bestaande bebouwing wordt gereed gemaakt voor de energietransitie en nieuwbouw (woningen en overige gebouwen) hoort energieneutraal of energieleverend te worden uitgevoerd mits dit het aantal en tempo niet raakt. Gemeenten faciliteren wij bij de opgaven voor energiebesparing en overschakelen op schone energie.

Bovenregionaal warmtenetwerk (beleidskeuze 3.2.2)

De provincie zet zich in voor een betaalbare, betrouwbare en duurzame warmtevoorziening en de realisatie van bovenregionale warmte infrastructuur als onderdeel van een goed functionerende warmtemarkt waarin de vraag naar duurzame warmte kan worden vervuld

Onderzocht wordt hoe de beleidskeuze ‘bovenregionaal warmtenetwerk’ integraler geïntegreerd kan worden met het totale energiesysteem als vertrekpunt en als bindend element in de Omgevingsvisie (zie thema energie-infrastructuur). In de ontwikkeling van het Omgevingsbeleid komen we tot een tracékeuze voor het warmtetransportnet op basis van Integraal Ontwerp en studie Collectief Warmte Systeem.

Aanvullend wordt het beleidsdoel warmtetransitie in de gebouwde omgeving (woningen, gebouwen en glastuinbouw) aangepast naar aanleiding van de afspraken uit het Klimaatakkoord (2030). Het afwegingskader Warmtekeuzes borgt efficiënte inpassing van duurzame warmte opties waaronder beperking van de impact op het elektriciteitssysteem. Door opname in het Omgevingsbeleid wordt eraan bijgedragen dat lokaal en regionaal een integrale afweging wordt gemaakt voor energie-efficiëntie, toekomstbestendigheid, betaalbaarheid en (ruimtelijke) haalbaarheid.

Onderstaand punten vragen aandacht en mogelijke uitwerking in het omgevingsbeleid:

- Zonthermie (onderscheid én samenhang met zonPV)
- Het gebruik van Biomassa- gebaseerd op de brief van het college aan PS (PZH-2021-771315755 DOS-2015-0005387)
- Bodemenergiesystemen waaronder warmte en koude opslagsystemen als onderdeel van het integrale energiesysteem en relatie tot bestaande visie bodembeleid (7.1.4) en waterbeleid (5.3.2)
- Inzet van de Bronnenstrategie en het toepassen van de warmte ladder
- Koudevoorziening in samenhang met de warmtevoorziening
- Verbinding met opgave klimaatbestendig en klimaatneutraal bouwen
- Te onderzoeken thema's waar beleidswijzigingen mogelijk nodig zijn betreffen geothermie en aquathermie.
- Te onderzoeken: regels in de provinciale verordening om duurzaam opwek van elektriciteit op gevels en daken te verplichten.

IV Verduurzaming van de industrie

Voor wat betreft de verduurzaming van de industrie is het onderschrijven van de inzet op het Klimaatakkoord al wel grotendeels verwerkt in de omgevingsvisie (door verwerking van de hoofdlijnen van het regionale koploperprogramma dat t.b.v. het Klimaatakkoord is opgesteld). Op een aantal onderdelen zal de beschrijving van de provinciale inzet echter worden geactualiseerd en aangevuld; het wordt zo nodig aangescherpt om aan te sluiten bij de huidige werkwijze en toekomstige ontwikkelingen.

4g. Verhogen energie efficiëntie en mede ontwikkeling energie

We stimuleren en faciliteren de industrie om minder energie (en grondstoffen) te gebruiken. Dit is een belangrijke eerste stap in de verduurzaming van de industrie. Immers: energie die niet gebruikt wordt, leidt ook niet tot uitstoot van broeikasgassen.

- Voor energie infrastructuur komt er een aparte cross sectorale beleidskeuze (zie 3d). De inzet van de provincie op de mede ontwikkeling van de energie infrastructuur voor de industrie zal ontvloten worden uit 4g en worden toegevoegd aan 4d, uitgezonderd de inzet op lokale initiatieven (die veel meer specifiek gaan over het stimuleren van efficiency in de industrie).
- Er wordt nader verkend hoe de PZH bestaand (ruimtelijk) instrumentarium omgevingsbeleid beter kan benutten om (de vestiging van) schone (nieuwe) bedrijvigheid te stimuleren / faciliteren (bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe andere industriële regio's dit doen).

Uitgangspunt is dat we niet aan “gold plating” doen (onnodig stapelen van regels EU, Rijk, regionaal, lokaal). Uitkomsten kunnen leiden tot aanpassing omgevingsprogramma en -verordening

- algehele actualisatie van / redactieslag op teksten (zowel omgevingsvisie als -programma), op basis van inzichten afgelopen 1,5 jaar (onder andere scherper neerzetten betekenis innovatie voor verduurzaming van de industrie).

4h. Stimuleren overgang naar schone/hernieuwbare grond- en brandstoffen.

Wij stimuleren en faciliteren de ontwikkeling van duurzaam opgewekte elektriciteit en CO2-vrije energiebronnen en -dragers door de industrie.

- Waterstof: scherpere formulering van inzet provincie op waterstof (op basis van de in 2020 door GS vastgestelde provinciale waterstofvisie);
- Benoemen extra ruimtebeslag als aandachtspunt (is wel al benoemd bij 4g, nog niet bij 4h, speelt bijvoorbeeld bij plaatsen elektrolyzers)
- Verkenning beter benutten ruimtelijk instrumentarium (zie 4g);
- Uitwerken omgevingsprogramma (provincie zet wel in op 4h, maar nog niet verwerkt in een omgevingsprogramma);
- Algehele actualisatie van / redactieslag op teksten op basis van inzichten afgelopen 1,5 jaar (onder andere scherper neerzetten betekenis innovatie voor verduurzaming industrie)

4i. Verduurzamen van het energiegebruik van de industrie

De reductie van broeikasgassen wordt ook vormgegeven door het stimuleren /faciliteren van de overgang naar het gebruik van schone / hernieuwbare grondstoffen door de industrie. Dit draagt bij aan het ontstaan van een circulaire industrie, waarbij reststromen zoveel mogelijk worden benut.

- CO₂ als grondstof (CCU): er wordt verkennend onderzoek uitgevoerd, leidt mogelijk tot scherpere formulering van beleidsinzet van de provincie;
- Benoemen extra ruimtebeslag als aandachtspunt (is wel al benoemd bij 4g, nog niet bij 4i)
- Verkenning beter benutten ruimtelijk instrumentarium (zie 4g);
- Uitwerken omgevingsprogramma (provincie zet wel in op 4h, maar nog niet verwerkt in een omgevingsprogramma);
- Algehele actualisatie van / redactieslag op teksten op basis van inzichten afgelopen 1,5 jaar (onder andere scherper neerzetten betekenis innovatie voor verduurzaming industrie)

5. Plan-MER/ Leefomgevingstoets

De vertaling van de RES'en naar Omgevingsbeleid wordt voorzien van een leefomgevingstoets/planMER. In het RES-proces in Holland Rijnland is een planMER opgesteld. De ervaringen uit dit proces en de resultaten hiervan worden benut bij het maken van een planMER voor de RES'en in Zuid-Holland. Afstemming en aansluiting bij de processen in de RES-regio's en bij gemeenten (projectMER) is aan de orde.

De plan-MER ondersteunt bij de besluitvorming en geeft antwoord op de vraag in hoeverre de te nemen beleidsmatige keuzen van de provincie voor locaties voor zon en wind invloed heeft op milieuaspecten en v.v.

Bij het vaststellen van de startnotitie zal ook de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) ter besluitvorming voorliggen.

6. Planning

Na de besluitvorming over de RES'en in PS is gestart met de voorbereiding van deze startnotitie en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Voorafgaand aan de besluitvorming over de startnotitie heeft afstemming plaats gevonden met gemeenten en RES-regio's. Door gemeenten en RES-regio's is aandacht gevraagd om voort te bouwen op de resultaten van het RES-proces en de participatie met elkaar te ontwikkelen en uit te voeren, waarbij de gemeenten de eerste overheid zijn om inwonerparticipatie vorm te geven. Ook is aandacht gevraagd voor de rol van de provincie ten opzichte van de rollen van de partners in het proces.

De data:

2 november 2021 agendering in GS voor besluitvorming en verzending aan PS

Participatieproces: parallel aan de ontwikkelperiode van het ontwerp (november, december 2021, januari, februari, maart 2022)

Ontwerp

April 2022 GS en PS advies in vrijgave voor inspraak.

Mei/juni 2022 vóór het zomerreces (=8 juli) inspraakperiode

September 2022 Besluitvorming GS

2022 Besluitvorming PS